

ΣΑΜΙΡ ΑΜΙΝ

Η επιστροφή του φα

Του Σαμίρ Αμίν

Δεν είναι τυχαίο ότι ο ίδιος ο τίτλος αυτής της δημοσίευσης συνδέει την επιστροφή του φασισμού στην πολιτική σκηνή με την κρίση του σύγχρονου καπιταλισμού. Ο φασισμός δεν είναι συνώνυμος του αυταρχικού αστυνομικού καθεστώτος που απορρίπτει τις εκλογικές αβεβαιότητες της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, αλλά μια συγκεκριμένη πολιτική απάντηση στις προκλήσεις που η διαχείριση της καπιταλιστικής κοινωνίας ενδέχεται να αντιμετωπίζει υπό ειδικές συνθήκες.

Ενότητα και πολυμορφία του φασισμού

Οι πολιτικές κινήσεις που δικαίως αποκαλούνται φασιστικές υπήρξαν προεξάρχουσες και ασκούσαν εξουσία σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, ιδιαίτερα μεταξύ των ετών 1930-1945: Ο Μπενίτο Μουσολίνι στην Ιταλία, ο Αδόλφος Χίτλερ στη Γερμανία, ο Φρανσίσκο Φράνκο στην Ισπανία, στην Πορτογαλία ο Αντόνιο ντε Ολιβείρα Σαλαζάρ, ο Φιλίπ Πεταίν στη Γαλλία, ο Μίκλος Χόρτυ στην Ουγγαρία, στη Ρουμανία ο Ίον Αντονέσκου και στην Κροατία ο Αντε Πάβελικ. Υπάρχει ποικιλομορφία στις κοινωνίες θύματα του φασισμού - περισσότερο ανεπτυγμένες και κυρίαρχες, λιγότερο ανεπτυγμένες και εξαρτώμενες καπιταλιστικές κοινωνίες, άλλες συνδεδεμένες με νικηφόρο πόλεμο, άλλες προίον της ήττας. Ωστόσο, παρά την ποικιλομορφία τους, όλα τα φασιστικά καθεστώτα είχαν δύο κοινά χαρακτηριστικά:

(α) Ήταν πρόθυμα να διαχειριστούν την κυβέρνηση και την κοινωνία, κατά τρόπον ώστε να μην αμφισβητούνται οι θεμελιώδεις αρχές του καπιταλισμού, ειδικά η ιδιωτική καπιταλιστική ιδιοκτησία. Η φασιστική επιλογή δεν είναι η βεβαίως η μόνη απάντηση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η πολιτική διαχείριση της καπιταλιστικής κοινωνίας. Μόνο σε συγκεκριμένες συγκυρίες βίαιης και βαθιάς κρίσης εμφανίζεται η φασιστική λύση ως η καλύτερη και ενίοτε η μόνη δυνατή για το κυρίαρχο κεφάλαιο.

(β) Η φασιστική επιλογή στη διαχείριση μίας καπιταλιστικής κοινωνίας σε κρίση βασίζεται πάντοτε στην κατηγορηματική απόρριψη της «δημοκρατίας». Ο φασισμός αντικαθιστά πάντοτε τις γενικές αρχές στις οποίες βασίζονται οι θεωρίες και οι πρακτικές των σύγχρονων δημοκρατιών — αναγνώριση της διαφορετικότητας των απόψεων, προσφυγή σε εκλογικές διαδικασίες για τον καθορισμό πλειοψηφίας, εγγύηση των δικαιωμάτων της μειοψηφίας κλπ. — με τις αντίθετες τους: υποταγή στη συλλογική πειθαρχία και την εξουσία του ανώτατου ηγέτη και των

εκλεκτών του. Αυτή η αντιστροφή των αξιών συνοδεύεται πάντοτε από την επιστροφή οπισθοδρομικών ιδεών, οι οποίες είναι σε θέση να παρέχουν μια φαινομενική νομιμότητα στις επιβληόμενες διαδικασίες υποταγής. Οι διάφορες μορφές του φασισμού στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία, παρουσιάζουν αυτά τα δύο χαρακτηριστικά και εμπίπτουν σε μία από τις ακόλουθες τέσσερις κατηγορίες:

1) Ο φασισμός των σημαντικών «ανεπτυγμένων» καπιταλιστικών δυνάμεων που φιλοδοξούσαν να γίνουν κυρίαρχες στον κόσμο, ή τουλάχιστον να ηγεμονεύσουν περιφερειακά στο καπιταλιστικό σύστημα.

Ο ναζισμός είναι το μοντέλο αυτού του τύπου φασισμού. Η Γερμανία, μεγάλη βιομηχανική δύναμη το 1870 και ανταγωνίστρια των ηγεμονικών δυνάμεων της εποχής (Μεγάλη Βρετανία και, δευτερευόντως, Γαλλία) όπως και της χώρας που φιλοδοξούσε να γίνει ηγεμονική (Ηνωμένες Πολιτείες). Μετά την ήττα του 1918, είχε να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της αποτυχίας των ηγεμονικών της βλέψεων. Το σχέδιο του Χίτλερ ήταν σαφές: η εγκαθίδρυση στην Ευρώπη - συμπεριλαμβανομένης της Ρωσίας και ίσως και πιο πέρα - της ηγεμονικής κυριαρχίας της «Γερμανίας», δηλαδή του μονοπωλιακού καπιταλισμού που είχαν υποστηρίξει την άνοδο του ναζισμού.

2) Ο φασισμός των δευτερευουσών καπιταλιστικών δυνάμεων

Η Ιταλία του Μουσολίνι (εφευρέτη του φασισμού, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος) αποτελεί το κύριο παράδειγμα. Ο μουσολινισμός ήταν η απάντηση της ιταλικής δεξιάς (παλιά αριστοκρατία, νέα αστική τάξη, μεσαία τάξη) στην κρίση της δεκαετίας του 1920 και η αυξανόμενη κομμουνιστική απειλή.

Ο φασισμός του Σαλαζάρ και του Φράνκο ανήκουν στο ίδιο αυτό είδος. Και οι δύο δικτάτορες στηρίχτηκαν από τη δεξιά και την καθολική εκκλησία ως αντίδραση στον κίνδυνο των φιλελεύθερων δημοκρατιών και των σοσιαλδημοκρατιών. Για το λόγο αυτό, δεν εξοστρακίστηκαν ποτέ λόγω άσκησης αντιδημοκρατικής βίας (με το πρόσχημα του αντικομμουνισμού) από τις μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις. Μετά την επανάσταση των Γαριφάλων (1974) και το θάνατο του Φράνκο (1980), τα δύο αυτά συστήματα προσχώρησαν στο στρατόπεδο της νέας «μετριοπαθούς» σύγχρονης «δημοκρατίας».

3) Ο φασισμός των ηττημένων δυνάμεων.

Συμπεριλαμβάνονται η γαλλική κυβέρνηση του Βισού, η βελγική κυβέρνηση του Λεόν Ντεγκρέλ και η «φλα-

μανδική» ψευδο-κυβέρνηση υποστηριζόμενες από τους Ναζί. Στη Γαλλία, η ανώτερη τάξη επέλεξε «το Χίτλερ παρά το λαϊκό μέτωπο».

4) Ο φασισμός των εξαρτημένων κοινωνιών της Ανατολικής Ευρώπης.

Θα πρέπει εδώ να αναφερθούμε στο υπόβαθρο του, τον εξαρτημένο καπιταλισμό. Στην περίοδο του μεσοπολέμου, οι αντιδραστικές άρχουσες τάξεις των χωρών αυτών υποστήριζαν τη ναζιστική Γερμανία.

Στην Πολωνία, η παλιά εχθρότητα έναντι της ρωσικής κυριαρχίας (τσαρική Ρωσία), η οποία έγινε εχθρότητα προς την κομμουνιστική Σοβιετική Ένωση, ενθαρρυνόμενη από τη δημοτικότητα του καθολικού παπισμού, θα μετέτρεπε κανονικά τη χώρα σε υποτελή της Γερμανίας, κατά το πρότυπο του Βισού. Αλλά ο Χίτλερ δεν το έβλεπε έτσι: οι Πολωνοί, όπως οι Ρώσοι, Ουκρανοί, και Σέρβοι, ήταν άνθρωποι που προορίζονται για εξόντωση, μαζί με Εβραίους, Ρομά, και αρκετούς άλλους. Έτσι, δεν υπήρχε χώρος για φασιστική πολωνογερμανική συμμαχία.

Αντίθετα, οι Χόρτυ της Ουγγαρίας και της Αντονέσκου Ρουμανίας αντιμετώπιζονταν ως υποδεέστεροι σύμμαχοι της ναζιστικής Γερμανίας. Ο φασισμός

“ Αν η ριζοσπαστική αριστερά είχε το σθένος να προτείνει πραγματικές υπερβάσεις πέραν του τρέχοντος καπιταλισμού, θα κέρδιζε την αξιοπιστία που στερείται. Μια τολμηρή ριζοσπαστική αριστερά είναι αναγκαίο να παρέχει τη συνοχή που δεν διαθέτουν ακόμη σήμερα τα αποσπασματικά κινήματα και τα αμυντικά μέτωπα αγώνων.

σε αυτές τις χώρες υπήρξε αποτέλεσμα των κοινωνικών κρίσεων που προσιδιάζουν σε καθεμία: ο φόβος του «κομμουνισμού» μετά την περίοδο Μπέλα Κούν στην Ουγγαρία και η εθνική σωβινιστική κινητοποίηση κατά των Ούγγρων και Ρουθένων στη Ρουμανία.

Στη Γιουγκοσλαβία, η Γερμανία του Χίτλερ (που ακολουθείται από την Ιταλία του Μουσολίνι) υποστήριξε μια «ανεξάρτητη» Κροατία, επιφορτισμένη με τη διαχείριση των αντι-Σέρβων Ουστάσι, με την καθοριστική υποστήριξη της καθολικής εκκλησίας, ενώ οι Σέρβοι προορίζονταν για εξόντωση.

Η ρωσική επανάσταση είχε προφανώς αλλάξει την κατάσταση όσον αφορά τις προοπτικές των αγώνων της εργατικής τάξης καθώς και την απάν-

τηση των αντιδραστικών τάξεων στα χαμένα εδάφη — τις χώρες της Βαλτικής και την Πολωνία. Η επανένταξη των κρατών της Βαλτικής, Λευκορωσία και δυτική Ουκρανία στη Σοβιετική Ένωση το 1939 τόνισε αυτή την αντίθεση.

Ο πολιτικός χάρτης των συγκρούσεων μεταξύ «φιλοφασιστών» και «αντιφασιστών» σε αυτό το μέρος της Ανατολικής Ευρώπης ήταν θολό, αφενός λόγω της σύγκρουσης μεταξύ Πολωνών και Λαών-Θυμάτων, αφ' ετέρου της σύγκρουσης μεταξύ Ουκρανών «εθνικιστών», που ήταν κατά και της Πολωνίας και της Ρωσίας (λόγω του αντικομμουνισμού) αλλά και του σχεδίου του Χίτλερ, το οποίο δεν προέβλεπε σύμμαχο ουκρανικό κράτος, δεδομένης της πρόβλεψης εξόντωσης του πληθυσμού.

Η ανοχή της δεξιάς στη Δύση για το φασισμό, στο παρελθόν και το παρόν

Η δεξιά του ευρωπαϊκού κοινοβουλευτισμού στο μεσοπόλεμο ήταν πάντοτε ανεκτική απέναντι στο φασισμό και στον ακόμη απεχθέστερο ναζισμό. Ο ίδιος ο Τσόρτσιλ, παρά την ακραία «βρετανικότητα» του, ποτέ δεν έκρυψε τη συμπάθεια του για τον Μουσολίνι. Οι Πρόεδροι των ΗΠΑ, το Ρεπουμπλικανικό και το Δημοκρατικό Κόμμα ανακάλυψαν πολύ καθυστερημένα τον κίνδυνο που προερχόταν από τη χιτλερική Γερμανία και - πάνω από όλα - την ιμπεριαλιστική/φασιστική Ιαπωνία. Ο Τρούμαν δήλωνε ανοιχτά ότι οι άλλοι πίστευαν σιωπηρά: να αφήσουν τους πρωταγωνιστές του πολέμου - Γερμανία, Σοβιετική Ρωσία, και τους ηττημένους Ευρωπαίους - να φθαρούν και να παρέμβουν όσο το δυνατόν αργότερα προκειμένου να καρπωθούν τα οφέλη. Εξάλλου, η συνηγορία με τον ευρωπαϊκό φασισμό υπήρξε συνεχής στην πολιτική της καθολικής εκκλησίας. Δε στερείται αξιοπιστίας η περιγραφή του Πίου XII ως συνεργάτη του Μουσολίνι και του Χίτλερ.

Μετά το τέλος του πολέμου, στη Δυτική Γερμανία, στο όνομα της «συμφιλίωσης», η τοπική κυβέρνηση και οι προστάτες της (Ηνωμένες Πολιτείες, και δευτερευόντως μεγάλη Βρετανία και Γαλλία) άφησε άθικτους σχεδόν όλους όσους είχαν διαπράξει εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Στη Γαλλία, οι νομικές διαδικασίες κινήθηκαν εναντίον της Αντίστασης για «καταχρηστικές εκτελέσεις των συνεργατών» όταν οι άνθρωποι του Βισού επανεμφανίστηκαν στην πολιτική σκηνή. Στην Ιταλία, ο φασισμός έμεινε αφανής αλλά παρών στις τάξεις της χριστιανοδημοκρατίας και της καθολικής εκκλησίας. Στην Ισπανία, ο συμβιβασμός «συμφιλίωσης» που επιβλήθηκε το 1980 από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, απαγορεύει απλά και καθαρά κάθε υπόμνηση των εγκλημάτων των φρανκιστών.

Η υποστήριξη των σοσιαλιστικών και σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης στις αντικομμουνιστικές εκστρατείες που ανέλαβε η συντηρητική δεξιά, είναι συνυπεύθυνη για τη μετέπειτα επιστροφή του φασισμού.

Η αποκατάσταση του φασισμού στην Ανατολική Ευρώπη ξεκίνησε το 1990. Όλα των φασιστικά κινήματα των εν λόγω χωρών υπήρξαν σε κάποιο βαθμό πιστοί σύμμαχοι ή συνεργάτες του Χιτλερισμού. Όλοι βρήκαν καταφύγιο στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά και είχαν την εύνοια των αρχών εξαι-

σισμού στο σύγχρονο καπιταλισμό

τίας του σκληρού αντικομμουνισμού τους! Οι κυβερνήσεις των λεγόμενων δημοκρατικών κρατών της Δύσης υποστήριξαν, και επιπλέον χρηματοδότησαν και οργάνωσαν, την «πορτοκαλί επανάσταση» στην Ουκρανία. Νωρίτερα, στη Γιουγκοσλαβία, ο Καναδάς είχε επίσης ανοίξει το δρόμο για τους Κροάτες Ουστάσι.

Ο ευφυής τρόπος με τον οποίο τα «μετριοπαθή» μέσα ενημέρωσης κρύβουν την υποστήριξή τους για αυτούς τους φασίστες είναι απλή: ο όρος «εθνικιστής» υποκαθιστά τον όρο «φασίστας». Εθνικιστές δικαιούνται να αποκαλούνται σήμερα μόνο όσοι θέτουν υπό αμφισβήτηση τη δύναμη των πραγματικά κυρίαρχων δυνάμεων στο σύγχρονο κόσμο, δηλαδή των μονοπωλίων των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης. Οι δήθεν «εθνικιστές» είναι φίλοι της Ουάσιγκτον, των Βρυξελλών, και του ΝΑΤΟ. Ο «εθνικισμός» τους ισοδυναμεί με σοβινιστικό μίσος έναντι αθώων κυρίως γειτόνων που ποτέ δεν υπήρξαν υπεύθυνοι για τις δικές τους δυστυχίες: για τους Ουκρανούς είναι οι Ρώσοι (και όχι ο Τσάρος), για τους Κροάτες- οι Σέρβοι, για την νέα άκρα δεξιά σε Γαλλία, Αυστρία, Ελβετία, Ελλάδα και αλλού είναι οι «μετανάστες».

Ο κίνδυνος που αντιπροσωπεύει από τη μία η συμπαιγνία μεταξύ μεγάλων πολιτικών δυνάμεων στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη και από την άλλη οι φασίστες της Ανατολής, δεν πρέπει να υποτιμάται. Η Χίλαρι Κλίντον ζητάει προληπτικό πόλεμο ως εκδίκηση κατά της Ρωσίας — με ακόμη πιο άμεση επέμβαση σε Ουκρανία, Γεωργία και Μολδαβία μεταξύ άλλων— κατά της Κίνας, και εναντίον ανθρώπων που εξηγούνται στην Ασία, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική. Δυστυχώς, αυτή η ηπερισκεψία των παρακαμαζουσών πλέον Ηνωμένων Πολιτειών θα μπορούσε να τύχει επαρκούς υποστήριξης ώστε να επιτρέψει στη Χίλαρι Κλίντον να γίνει «η πρώτη γυναίκα Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών!»

Αναμφίβολα, ο κίνδυνος του φασισμού μπορεί να εξακολουθεί σήμερα να μην αποτελεί απειλή για τη «δημοκρατική» τάξη στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη, δυτικά του πρώην «παραπετάσματος». Αλλά τι θα πρέπει να συμπεράνουμε σχετικά με τις εκλογικές επιτυχίες της άκρας δεξιάς την τελευταία δεκαετία; Οι Ευρωπαίοι είναι προφανώς και αυτοί θύματα της εξάπλωσης του γενικευμένου μονοπωλιακού καπιταλισμού. Μπορούμε να δούμε, λοιπόν, γιατί όταν έρχονται αντιμέτωποι με τη σύμπραξη δεξιάς και λεγόμενης σοσιαλιστικής αριστεράς, βρίσκουν καταφύγιο στην εκλογική αποχή

ή την ψήφο υπέρ της ακροδεξιάς. Η ευθύνη της δυνητικά ριζοσπαστικής αριστεράς είναι, εν προκειμένω, τεράστια: αν αυτή η αριστερά είχε το σθένος να προτείνει πραγματικές υπερβάσεις πέραν του τρέχοντος καπιταλισμού, θα κέρδιζε την αξιοπιστία που στερείται. Μια τολμηρή ριζοσπαστική αριστερά είναι αναγκαία να παρέχει τη συνοχή που δεν διαθέτουν ακόμη σήμερα τα αποσπασματικά κινήματα και τα αμυντικά μέτωπα αγώνων. Το «κίνημα» θα μπορούσε τότε να αντιστρέψει την κοινωνική ισορροπία υπέρ της εργατικής τάξης και να κάνει εφικτή την προοδευτική κατεύθυνση. Απόδειξη, οι επιτυχίες που κέρδισαν τα λαϊκά κινήματα στη Νότια Αμερική.

Στην παρούσα κατάσταση, οι εκλογικές επιτυχίες της άκρας δεξιάς προέρχονται από τον ίδιο τον καπιταλισμό. Οι επιτυχίες αυτές επιτρέπουν στα μέσα ενημέρωσης να εξομοιώνουν τους «λαϊκιστές της άκρας δεξιάς» με τους «λαϊκιστές της άκρας αριστεράς», αποκρύπτοντας το γεγονός ότι οι μεν είναι υπέρ του κεφαλαίου και επομένως πιθανοί σύμμαχοι του, ενώ οι δε είναι οι μόνοι πιθανοί επικίνδυνοι αντίπαλοι του καπιταλιστικού συστήματος εξουσίας.

Ο φασισμός στο σύγχρονο Νότο

Η ενσωμάτωση της Λατινικής Αμερικής στον παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό του 19ου αιώνα βασίστηκε στην

εκμετάλλευση των αγροτών και την υπαγωγή τους στις άγριες πρακτικές των μεγαλοαγοκτημόνων. Ο εικοστός αιώνας έφερε τον «εκουγχρονισμό της φτώχειας». Η ταχεία αστυφιλία οδήγησε σε νέες μορφές φτώχειας στις σύγχρονες αστικές παραγκουπόλεις, που ήρθαν να αντικαταστήσουν τις παλαιότερες μορφές αγροτικής φτώχειας. Ταυτόχρονα, οι μορφές πολιτικού ελέγχου των μαζών «εκουγχρονίστηκαν» με την εγκαθίδρυση δικτατοριών, την κατάργηση της εκλογικής δημοκρατίας, την απαγόρευση κομμάτων και συνδικάτων και την παροχή στις «σύγχρονες» μυστικές υπηρεσίες όλων των δικαιωμάτων σύλληψης και βασανιστηρίων. Οι δικτατορίες της Λατινικής Αμερικής του εικοστού αιώνα υπηρέτησαν κυρίως το ξένο κεφάλαιο, ειδικά αυτό των Ηνωμένων Πολιτειών, οι οποίες τις υποστήριξαν μέχρι την πτώση τους λόγω της πρόσφατης έκρηξης των λαϊκών κινήματων. Το μέλλον ωστόσο είναι αβέβαιο: η σύγκρουση μεταξύ του εργατικού κινήματος και του γηγενούς και παγκόσμιου καπιταλισμού έχει μόλις αρχίσει.

Ασία και Αφρική

Οι πρόσφατες λαϊκές εξεγέρσεις, αρχής γενομένης από το 2011, αμφισβήτησαν τις δικτατορίες. Η εναλλακτική πρόταση θα παρέχει τα μέσα για την επίτευξη σταθερότητας, μόνο αν καταφέρει να συνδυάσει τους τρεις στόχους- σημα αναφοράς των εξεγέρσεων: συνέχιση του εκδημοκρατισμού της κοινωνίας και της πολιτικής, κοινωνική πρόοδος, διατράνωση της εθνικής κυριαρχίας.

Απέχουμε ακόμα πολύ από αυτό! Με το τέλος της σύγκρουσης- μέσα σε κλίμα μεγάλης σύγχυσης- οι δυτικές δυνάμεις έκαναν την επιλογή τους: παρείχαν προνομακτική στήριξη στη Μου-

σουλμανική Αδελφότητα ή/και σε άλλες οργανώσεις «Σαλαφιστών» του πολιτικού Ισλάμ. Αυτές οι αντιδραστικές πολιτικές δυνάμεις δέχονται να ασκούν την εξουσία τους στο παγκοσμιοποιημένο νεοφιλελευθερισμό (και συνεπώς να εγκαταλείψουν κάθε προοπτική για κοινωνική δικαιοσύνη και εθνική ανεξαρτησία).

Κατά συνέπεια, το πρόγραμμα του πολιτικού Ισλάμ ανήκει στον τύπο του φασισμού που βρίσκουμε στις εξαρτώμενες κοινωνίες. Στην πραγματικότητα, μοιράζεται με όλες τις μορφές του φασισμού δύο θεμελιώδη χαρακτηριστικά: 1) έλλειψη πρόκλησης απέναντι στις βασικές πτυχές της καπιταλιστικής τάξης και 2) επιλογή των αντιδημοκρατικών, αστυνοκρατικών μορφών πολιτικής διαχείρισης (όπως η απαγόρευση των κομμάτων και οργανώσεων και ο αναγκαστικός εξισλαμισμός των ηθών).

Εν κατακλείδι, ο φασισμός επιστρέφει σε Δύση, Ανατολή και Νότο

.Και η επιστροφή του είναι φυσικά συνδεδεμένη με την εξάπλωση της συστημικής κρίσης του γενικευμένου, παγκοσμιοποιημένου και μονοπωλιακού καπιταλισμού. Η κρίση αυτή πρόκειται να επιδεινωθεί και- κατά συνέπεια- η απειλή της προσφυγής στην φασιστική λύση θα αποτελεί πλέον πραγματικό κίνδυνο.

Ο Σαμίρ Αμίν είναι διευθυντής του Φόρουμ του Τρίτου Κόσμου στο Ντακάρ της Σενεγάλης. Τα βιβλία του εκδίδονται από το "Monthly Review". Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε την 1η Σεπτεμβρίου 2014 στο Monthly Review.

(Επιμέλεια: Όλγα Αθανιάτη)

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

"αλληλεγγύη για όλους"
Ακαδημίας 74, Αθήνα, 7ος όρ.
Δευτέρα - Παρασκευή 10:00-16:00

ραδιοφωνικός σταθμός
105,5 Στο Κόκκινο
Σαρρή 19, Ψυρρή
Δευτέρα - Παρασκευή 10:00-16:00

στη σκηνή των αγωνιζόμενων καθαριστριών
Καραγιώργη Σερβίας 8
(Μπουραγείο Οικονομικών), Αθήνα
όλες τις ημέρες, 24 ώρες τη μέρα

ERTopre
Μεσογείων 463, Αγ. Παρασκευή
Δευτέρα - Παρασκευή 10:00-16:00

συγκέντρωση σχολικών ειδών στις δομές αλληλεγγύης της γειτονιάς σου

[συγκεντρώνω + ανταλλάσσω]

X δομές αλληλεγγύης = παιδεία για όλους

αλληλεγγύη για όλους!